Bis-skiet u l-qima ma' George Fenech

Evarist Bartolo

"Ħabib, kun af li qabel Alla sawwar lid-dinja
bil-ġmiel tagħha ħolom ħolma
t'għelieqi, ta' widien, għoljiet u xmajjar,
kif jagħmel kull artist qabel ma jsawwar.

"Għalhekk meta tmur timxi fil-kampanja, ftakar sewwa
illi qed timxi ġewwa l-ħolma t'Alla;
irfes bil-mod, imxi bis-skiet u l-qima …"

Din il-poeżija turina kif il-poeta Anton Buttigieg u l-pittur George Fenech kellhom l-istess qima lejn in-natura u t-tnejn li huma jirfsu bil-mod fiha u jimxu fiha bis-skiet u l-qima għax jarawha bħala sagra.

M'hemmx differenza bejn l-ispirtu u l-materja. Kif jgħidilna Teilhard de Chardin, studjuż tal-blat u tar-rabta tal-bnedmin ma' Alla, l-ispirtu u l-materja, mhux biss mhumiex kontra xulxin iżda talli huma biss aspetti differenti tal-istess realtà kożmika, tal-univers sħiħ. Meta George Fenech ipitter il-blat, il-widien, l-irdumijiet, il-baħar, id-dawl tax-xemx fuq San Niklaw, Ġnien Ingraw, Għajn Żnuber, Għajn Ħadid … ma jkunx qed ipitter biss postijiet fiżiċi u ġeoloġiċi li jolqtuh fil-pajsaġġ fil-Mellieħa u madwarha … ikun qed ipittirhom ukoll bħala realtà spiritwali.

George Fenech kien ipitter dak li jolqtu f'dan it-tikka ta' raħal, f'dan it-tikka ta' pajjiż, f'din it-tikka ta' dinja fl-univers tagħna. Għal George Fenech in-natura mhix xi xena pittoreska attraenti f'kartolina

turistika fejn is-sbuħija hija tal-qoxra biss, tal-irtokk ta' dak li jidher minn barra biex jolqot l-għajn. Għal George Fenech in-natura mhix kemm se jirnexxilek iddaħħal bini fiha u kemm se jirnexxilek tagħmel flus minnha bla ma tagħti kas kif qed toqtol il-ħajja.

L-ispirtu tan-natura

Għal George Fenech in-natura għandha ruħ profonda u meta jpenġiha, ipenġiha mill-ġewwieni ta' ruħha għax għandu reverenza lejha bħala parti sħiħa mill-ħajja. Tant jidħol fil-fond tan-natura li l-postijiet li jpinġi mhumiex biċċiet minn pajsaġġ f'raħal jew madwaru iżda parti sħiħa min-natura kożmika tad-dinja u l-univers tagħna. Għalhekk George Fenech huwa pittur tal-ispirtu, huwa pittur tan-natura spiritwali tal-ħajja tagħna fejn ix-xogħol tal-bdiewa, raħħala u sajjieda jitwaħħad mal-ħamrija, mal-mergħat u mal-baħar. Id-dgħajjes, l-irziezet u x-xogħol tal-bdiewa u s-sajjieda f'George Fenech għandu rabta armonjuża man-natura għax in-natura jaħdmu u jgħixu magħha, mhux jagħmlulha gwerra, jisfruttawha u jeqirduha.

George Fenech u n-nies tar-raħal li jpitter fl-għajxien tagħhom kienu jgħixu r-rabta tagħhom man-natura kif fissirha San Franġisk t'Assisi 800 sena ilu: in-natura, l-annimali, il-bnedmin huma familja waħda, huma aħwa ta' xulxin u jekk iweġġa' xi ħadd minnhom, tweġġa' l-familja kollha.

Għad hawn min sal-lum ma jaċċettax il-fatt li jekk se nkomplu nagħmlu gwerra lin-natura fil-mod kif ngħixu, kif naqilgħu l-flus … se nispiċċaw neqirdu lilna nfusna. Il-pittura ta' George Fenech mhix pittura dwar nostalġija lejn l-imgħoddi. Hi pittura b'messaġġ qawwi għal meta ħadimha u għall-futur: jekk mhux se nieħdu ħsieb in-natura, jekk mhux se nirrispettaw lin-natura, jekk se noqtlu lin-natura, se noqtlu lilna nfusna.

Ma' Teilhard de Chardin fl-'Innu lill-Materja', George Fenech permezz tal-pittura tiegħu jbierek lin-natura, lill-blat, lill-ħamrija, lill-baħar, ibierek lill-art li minnha ħareġ u jerġa lura fiha ("trab kont u

trab issir”). Il-bnedmin li jqimu lin-natura jafu li ħajjithom u mewthom huma ħaġa waħda fil-qalba tal-ħajja.

Ma’ Teilhard de Chardin, George Fenech bil-pittura tiegħu jgħid: “Erfagħni ’l fuq, materja, lejn dawk il-qċaċet, biex permezz tat-taqbida, tal-firda u tal-mewt; erfagħni ’l fuq, biex fl-aħħar, inkun nista’ nħaddan miegħi l-univers.” Jekk nidħlu sewwa fil-pittura ta’ George Fenech ma nkunux qed naraw biss xeni ta’ pajsaġġ, inkunu qed nidħlu fil-misteru sagru tal-ħajja u tal-univers.

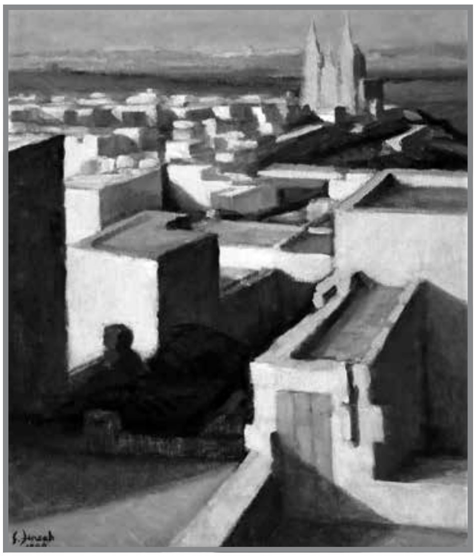

Mal-poeta Pablo Neruda, iżda bil-pinzell u mhux bil-pinna, George Fenech jgħid: “Jien magħmul mit-trab tal-art u l-għanja tiegħi magħmula mill-kliem. “X’nista’ ngħid bla ma mmiss l-art b’idejja?”

Vulkan kwiet imma vulkan

Familji Mellieħin jirrakkuntawli kif George Fenech kien jagħtihom importanza kbira meta jmorru jixtru xi kwadru mingħandu. Ma kienx moħħu biex jieħu l-flus u ma jimpurtahx iżjed, l-aqwa li għamel il-flus. Il-pittura għal George Fenech kienet vokazzjoni reliġjuża mhux sempliċiment ħidma kummerċjali biex jagħmel il-flus.

Kif ktibt f’din ir-rivista ħdax-il sena ilu: *“Għaliex ma kienx sempliċiment bejgħ u xiri ta’ kwadru. Kien jistaqsihom fejn se jdendlu l-kwadru. X’kulur huma l-ħitan tal-kamra. X’għamara għandhom fil-kamra. U mbagħad kien jagħtihom parir jekk il-kwadru li kien jogħġobhom imurx jew le fil-kamra fejn iridu jdendluh. Kien jgħidilhom ukoll xi gwarniċ iridu jdawru mal-pittura. Kien jagħmlilhom il-gwarniċ hu stess għax ma riedx li xi rokna tal-blat tal-Mellieħa, xi razzett, xi wied, xi blata tielgħa mill-baħar… tispiċċa maqtula b’xi gwarniċ tad-deheb li assolutament ma jmurx mal-ħajja sempliċi u ordinarja li kien ipinġi b’mod straordinarju George Fenech.”*

“George għamel nofs seklu jipproduċi stampa tal-ħajja ta’ kuljum u l-għajxien tar-raħal u tan-nies tal-Mellieħa permezz tal-pitturi tiegħu ta’ nies umli li hu kien jaf sew fir-raħal u li kieku mingħajr il-pittura tiegħu kienu jibqgħu għal dejjem anonimi u inviżibbli. George kien ukoll protagonista ewlieni fir-rakkont viżiv tal-ħajja tar-raħal li fih għex. Imwieled f’raħal żgħir u umli rnexxielu bil-mod kwiet tiegħu u bla suppervja jegħleb il-parrokkjaliżmu dejjaq u l-mentalità magħluqa tal-irħula żgħar. Huwa għamel suċċess kbir fl-istudji tiegħu fl-Italja iżda qatt ma kibritlu rasu jew beda jara bħala dubbien lir-raħal u lin-nies tar-raħal.”

“Ma kien jara l-ebda kontradizzjoni bejn li jkollu livelli għoljin għall-arti tiegħu u li jservi lill-komunità tiegħu. Il-Melleħin kienu jħobbuh u jirrispettawh. Kien jitħallat ma’ nies ta’ kull fehma u ġejjin minn kull qasam tal-ħajja. Ma kellu problemi ma’ ħadd. Kien jiċċelebra lill-Mellieħa, lill-inħawi ta’ madwarha u lin-nies tar-raħal mingħajr ma jaqa’ f’folkloriżmu medjokri. Il-kritiċi tal-arti jiddeskrivuh bħala bniedem kalm ħafna, mistħi, jitkellem bil-mod u minn taħt l-ilsien u dejjem jara kif se joħloq armonija fix-xogħlijiet tiegħu. Imma jien nemmen li kien iżjed minn hekk. Jien u nitkellem miegħu kull meta konna niltaqgħu kien dejjem jikkonvinċini kemm kellu passjoni ġo fih, li kien vulkan iżda li jagħti l-impressjoni li kien għolja kwieta rieqda għal sekli sħaħ. Kellu disprament kwiet ġo fih għall-qerda tal-ambjent li kien jara madwaru u fl-istess ħin rassenjazzjoni kuraġġuża. Kien jipprotesta b’mod qawwi bil-mod li kien jaf hu: billi jpinġi l-widien, l-irdumijiet, il-blatiet, l-irziezet ġol-Mellieħa u madwarha.”

“Niftakru jgħidli minn taħt l-ilsien li kien ipinġi b’ċerta urġenza, iħossu li m’hemmx ħin x’jitlef, jibża’ li malli jitfa’ għajnejh fuq xi xena kien se jaraha għall-aħħar darba, meqruda b’iżjed “żvilupp”. Għal din ir-raġuni nħoss li l-pittura ta’ Fenech dwar ir-raħal u madwaru jqanqlu diqa kbira. Fl-aħħar 50 sena r-raħal u l-kampanja ta’ madwaru nbidlu ħafna, u partijiet sħaħ tagħhom inqerdu għal dejjem. Bla dubju kien hemm differenza enormi bejn kif raw il-Mellieħa dawk li ħatfu r-raħal u madwaru u raw kif użaw kull millimetru biex idaħħlu l-bini tagħhom fih u x’kien jara George Fenech u x’naraw fil-pittura tiegħu.”